

Bijna 3 miljard euro begrotingsoverschot in 2016

De overheid behaalde in 2016 een begrotingsoverschot van 2,9 miljard euro. Dit is 0,4 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Een jaar eerder was er nog een tekort van 2,1 procent. De schuldquote van de overheid daalt sinds 2015 en kwam eind 2016 uit op 62,3 procent van het bbp. Dit maakt het CBS vandaag bekend.

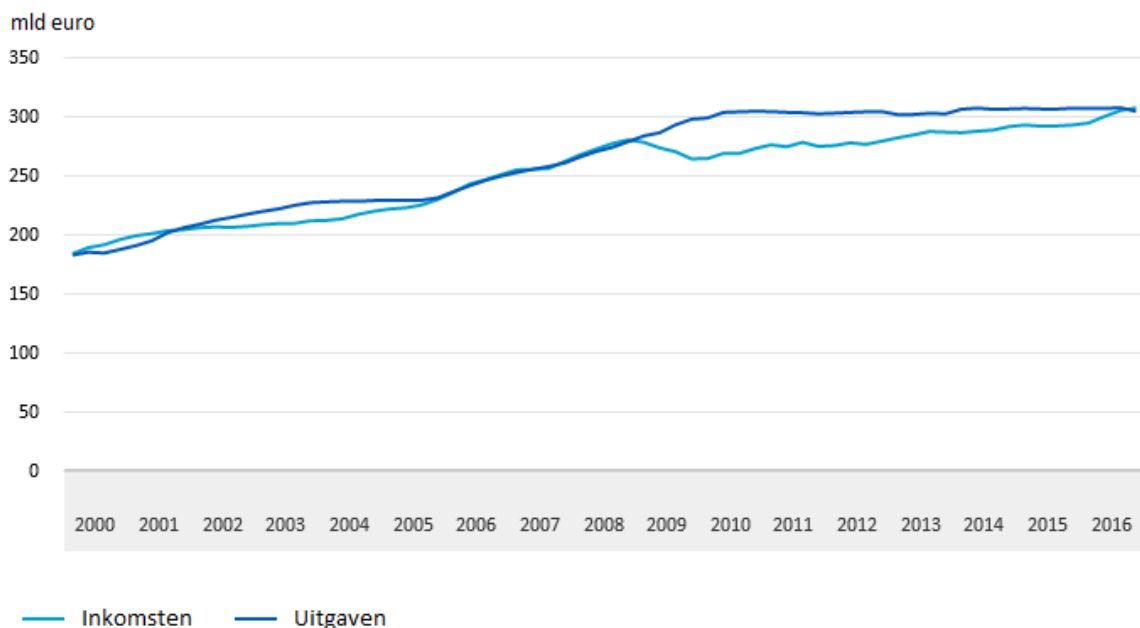
Deze cijfers worden vandaag ook officieel aan de Europese Commissie gerapporteerd.

De overheid behaalde voor het laatst een overschot in 2008. Het jaar daarop volgde door het uitbreken van de financiële crisis een tekort van 5,4 procent. Van 33,5 miljard euro tekort in 2009 ging de overheid naar 2,9 miljard overschot in 2016.

Inkomsten toegenomen sinds crisis, uitgaven stabiel

Na het forse tekort in 2009 waardoor Nederland in de buitensporige-tekortenprocedure terechtkwam, zijn de inkomsten van de overheid fors toegenomen en de uitgaven beteugeld. De inkomsten namen vanaf 2009 met 43 miljard euro toe tot 307 miljard euro in 2016. Het teruglopen van de opbrengsten uit aardgas drukte de groei van de inkomsten wel. De aardgasbaten daalden van boven de 10 miljard euro in de periode 2008–2014 naar ruim 2 miljard euro in 2016. Sinds 2010 zijn de overheidsuitgaven gestabiliseerd op iets boven de 300 miljard euro. De overheidsuitgaven in 2016 bedroegen 304,1 miljard euro.

Inkomsten en uitgaven overheid

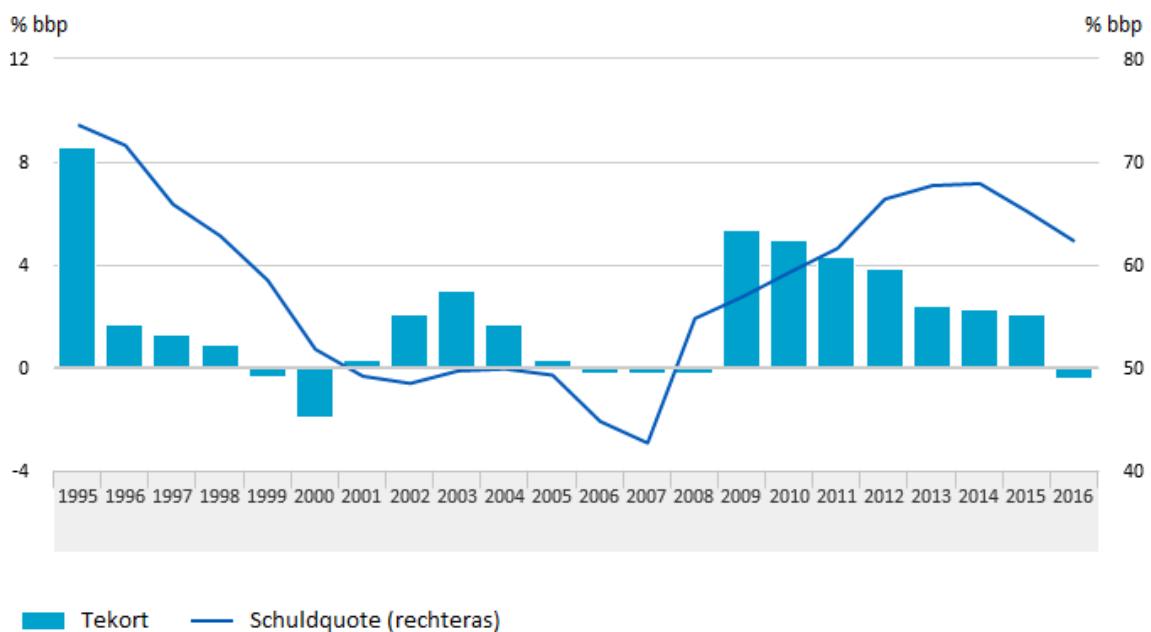
Belasting- en premiedruk naar recordhoogte

De overheidsinkomsten stegen in 2016 met meer dan 14 miljard ten opzichte van 2015. Hogere belasting- en premieopbrengsten van 17 miljard euro waren hiervoor verantwoordelijk. De belasting- en premiedruk kwam hierdoor uit op de recordstand van 38,7 procent. De ontvangsten uit de btw en de vennootschapsbelasting waren respectievelijk 4 en 5 miljard euro hoger. De inkomsten uit de vennootschapsbelasting namen met een derde toe. Economische groei werkt veelal vertragend door in de vennootschapsbelasting doordat verliezen uit eerdere jaren verrekenend kunnen worden met belastbare winst uit een ander jaar. Wanneer deze verliesvoorraad is opgedroogd, kan de vennootschapsbelasting ineens rap toenemen zoals in afgelopen jaar. Het verder dichtdraaien van de gaskraan in Groningen had een negatief effect op de inkomsten van 3 miljard euro.

Overheidsuitgaven licht gedaald

De overheidsuitgaven daalden met ruim 2 miljard euro in 2016. De afdrachten aan de Europese Unie waren bijna 4 miljard euro lager. Daarvan is 3 miljard euro eenmalig als gevolg van de korting (met terugwerkende kracht) op de afdrachten aan de Europese Commissie. De rentelasten namen af met bijna 1 miljard euro. Daarentegen stegen de uitgaven aan lonen en salarissen van ambtenaren, evenals de lasten voor sociale uitkeringen. De sociale uitkeringen namen met 3 miljard euro toe, voornamelijk door hogere zorguitgaven en hogere AOW-uitkeringslasten.

Overheidstekort en schuldquote

Schuld 7 miljard euro gedaald

Eind 2016 bedroeg de overheidsschuld 434 miljard euro. Dit is 7 miljard euro minder dan een jaar eerder. De schuldquote daalde met 2,9 procentpunt tot 62,3 procent van het bbp. Dit is nog wel boven de Europese schuldnorm van 60 procent. Eind 2014 was de schuldquote nog 67,9 procent. De lagere schuldquote komt niet alleen door aflossing op de schuld, maar voor een groot deel ook door stijging van het bbp, het zogenaamde noemereffect. Zonder aflossing in 2016 zou de schuldquote met 2 procentpunt zijn afgenomen.

De overheid kon afgelopen jaar de schuld vooral verlagen doordat middelen vrijkwamen uit financiële activa. De afwikkeling van rentederivaten leverde 6,5 miljard op. Daarnaast bracht de verkoop van aandelen ABN AMRO, ASR en voormalige SNS-vastgoedtak Propertize ruim 3 miljard op, wat voor schuldaflossing kon worden gebruikt.

Technische toelichting / Links

Overheidssaldo en overheidsschuld

Het overheidssaldo (ook wel EMU-saldo genoemd) is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de overheid. Inkomsten en uitgaven worden daarbij geboekt in het jaar dat economische waarde tot stand komt, gewijzigd wordt of verloren gaat, of wanneer een recht dan wel verplichting ontstaat, veranderd wordt of wordt geannuleerd. Zijn er meer uitgaven dan inkomsten, dan spreekt men ook wel van 'het overheidstekort' of 'begrotingstekort'.

De overheidsschuld (ook wel EMU-schuld genoemd) is de schuld van de overheid gewaardeerd tegen nominale waarde (niet op marktwaarde). De zogenaamde handelskredieten en transitorische posten worden niet in de schuld meegenomen. De onderlinge schulden tussen de Nederlandse overheden tellen ook niet mee.

De gegevens in dit nieuwsbericht zijn samengesteld op basis van de Europese richtlijnen voor het samenstellen van de nationale rekeningen (ESR2010) en de aanvullende Europese regels voor het bepalen van overheidstekort en overheidsschuld.

Schuldquote

De overheidsschuld als percentage van het bbp wordt ook wel de schuldquote genoemd.

Belasting- en premiedruk

De belasting- en premiedruk wordt berekend als som van alle door de overheid ontvangen belastingen en premies. Hier zijn ook inbegrepen betalingen van belastingen en premies door niet-ingezetenen aan de Nederlandse overheid.

Officiële raming

De gepubliceerde cijfers vormen de eerste jaarraming van het CBS voor de sector overheid over 2016. De gegevens over eerdere jaren zijn gepubliceerd bij het verschijnen van de publicatie Nationale rekeningen in juni 2016. De gegevens over 2015 zijn bijgesteld. Hierdoor verschillen de cijfers in de overheidsrekeningen van de nationale rekeningen. In juni 2017 zullen de overheidsrekeningen en nationale rekeningen weer op elkaar worden aangesloten.

De gepubliceerde cijfers van het CBS zijn de officiële cijfers over het overheidssaldo en de overheidsschuld van Nederland. Zij worden aan de Europese Commissie gerapporteerd in het kader van de buitensporige-tekortenprocedure (BTP of 'Excessive Deficit Procedure', EDP). De rapportages vinden twee maal per jaar plaats, voor 1 april en voor 1 oktober. Het statistisch bureau van de Europese Unie, Eurostat, zal de tekorten en schulden van alle lidstaten, die moeten zijn ingediend voor 1 april 2017, verifiëren en de cijfers vervolgens op 24 april a.s. publiceren.

Europese schuldnorm en buitensporige-tekortenprocedure

Volgens het Groei- en Stabiliteitspact voor eurovoerende landen mag het tekort van de overheid niet boven de 3 procent van het bbp en de schuld van de overheid niet boven de 60 procent van het bbp uitkomen. Bij overschrijding van de normen moet een lidstaat inspanningen verrichten om tekort en/of schuld te verlagen. Lidstaten met een schuld hoger dan 60 procent van het bbp moeten het deel van de overheidsschuld boven de 60 procent van het bbp jaarlijks met gemiddeld een twintigste deel terugbrengen.

Overheid

De overheid omvat de centrale overheid (voornamelijk het Rijk), de lokale overheid (gemeenten, waterschappen, provincies, e.d.) en de sociale-zekerheidsfondsen. Het CBS verzamelt voor de samenstelling van de cijfers gegevens bij de belangrijkste overheden en completeert deze met aanvullende ramingen voor de ontbrekende instellingen.